

Rézkarc

Egy kapualjon kell befordulni, aztán sok-sok lépcsőn lebotorkálni a pincébe, egy helyiségen át, melynek kormos kályhacsöve szabadon fut, oly alacsonyan, hogy kissé le kell hajtani fejünket. Innen mindjárt az étterembe jutunk.

Az étterem tágas, óriási. Padlója ki van betonozva, akár a mosókonyháké, s éppoly sötét és nyirkos. Ha forró nyáron jövünk ide, mikor künn verőfény lángol, fázunk, s az elmúlásra gondolunk. Középpütt egyetlen gázláng ég, kísérteties, zöld derengést szítálva.

Asztalok sorakoznak egymás mellé, húsz-huszonöt. Mindegyiken fehér abrosz, tiszta, de vasalatlan. Gyufatartók, melyekben nincs gyufa. A törzsvendégek azonban tudják, hogy a legutolsó sarokasztal gyufatartójában található néhány szál, négy vagy öt, annak, akinek esetleg kell. Tavaly is annyi volt.

Egykor, mikor a vendéglős még hitt hivatásában, a hangulat élénkítésére, a vidámság fokozására bazári, üveg virágtartókat helyezett az asztalokra, selyemrózsákkal. A selyemrózsák drótja azóta megrozsdásodott, szirmuk beporosodott. Egyik szürke, a másik fekete.

Polcokat is látni a falak mentén, magasan, rejtélyes állványkákat, melyekhez létrán kellene fölmászni. Rendeltetésük ismeretlen. Valaha lehetett értelmük. Ma semmi értelmük nincsen.

Mindig csak egy-két vendég lézeng, elkallódva a kongó, gyászos térben. Az úri nyomorúság, mely egy életen át azt hitte, hogy a munka nemesít, s a szegénység nem szégyen. Öregurak, akik szebb napokat láttak, özvegy-asszonyok, akik elérkeztek a végállomáshoz, vénkisasszonyok, akik régi divatlapok képeit hozzák eszünkbe. Ezek nem esznek, csak étkeznek.

Amint megrendelik a kis adag mákos vagy darás metéltjüket, halkán és udvariasan, hangjuk olyan szomorú, mintha végrendelkeznének, mintha utolsó kívánságukat közölnék a pincérrel. Sőhajtva látnak hozzá, és sőhajtva költik el. Sőhajtva szúrják le a törvényes borralalót is, hat fillért.

Az egyes fogások között hosszú-hosszú szünetek vannak. Ezalatt maguk elé meredve tűnődnek a halálos csöndben. Nem türelmetlenkednek. Fél óráig a jobb tenyerükbe temetik arcukat, fél óráig a bal tenyerükbe. Akiknek szakálluk van, azok a szakállukat vakargatják. Várják, amíg felszabadul az a filléres újság, mely a vendéglő tulajdona, s kézzől kézre jár. Ez teljesen díjtanul olvasható.

Öngyilkosok is bevetődnek olykor, akik még tétováznak, elkövéssék-e végzetes tettüket. Miután megebédeltek itten, életkedvet merítenek hozzá.

A pincér nemrégén még virágzó fiatalember volt, de ebben a környezetben életunt lett és kedélybeteg. Sírva hozza a tányérokat, zokogva viszi ki.

Állatok nincsenek ezen a helyen, se kutya, se macska. Azok elpusztulnának.

(*Pesti Hírlap*, 1929. június 9. – *É*, 118–119. old.)